

С. В. Маловичко,
к. е. н., доцент кафедри маркетингу та менеджменту, Донецький національний
університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Кривий Ріг

ЗАКУПІВЕЛЬНА ЛОГІСТИКА ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

S. Malovychko,
PhD. in Economics, associate Professor of Department of marketing and management,
Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhaylo Tugan-Baranovsky, Kryvyi Rig

PURCHASE LOGISTIC OF ENTERPRISES OF E-COMMERCE: PROBLEMS AND WAYS TO IMPROVE

У статті виділено ключові проблеми процесу закупівель. Запропоновано шляхи удосконалення етапів закупівельної логістики підприємств електронної торгівлі за рахунок модифікації їх складових бізнес-процесів, які детально проаналізовано. Обґрунтовано переваги централізації логістичних бізнес-процесів. Представлено процес контролю за термінами ініціювання закупки. Запропоновано напрями удосконалення логістичної підсистеми електронної торгівлі підприємств.

The key problems of process of purchases are distinguished in the article. The ways to improve the stages of logistics of purchase in enterprises of e-commerce were offered due to modification of their components in the business processes that were analyzed in detail. Advantages of centralization of logistic business processes were justified. The process of control after initiation terms of the purchase was presented. The ways of improvement of logistic subsystem of e-commerce of enterprises were offered.

Ключові слова: електронна торгівля, логістика, логістична підсистема, управління.
Key words: e-trade, logistic, subsystem of logistics, management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Зростання електронної торгівлі (ЕТ) у світі і в Україні зокрема породжує все більшу потребу в розробці специфічних підходів до її управління. Управління процесом електронної торгівлі можна розділити на управління різними підпроцесами. Одним з найскладніших субпроцесів, що забезпечують електронну торгівлю є логістичне забезпечення. Саме логістика відіграє одну з ключових ролей в підвищенні ефективності електронної торгівлі. Порівнюючи традиційну і електронну форму торгівлі, очевидно, що деякі процеси вимагають незначної зміни, тоді як логістика відноситься до таких процесів, які істотно відрізняються при різних формах торгівлі і виникає потреба в застосуванні відносно нових підходів при організації логістичного процесу на підприємствах, що займаються електронною торгівлею.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню логістичної діяльності підприємств електронної торгівлі присвячені роботи таких науковців, як: О.М. Антоненко, І.П. Міщук, О.О. Хамула [1], Н.В. Чорнописька, О.В. Солодка [2], Н.Т. Гринів, М.В. Кіндій, М.М. Мага [3], Н.В. Валькова [4], В.І. Скіцько, Ю.В. Ігнатова [5], В.В. Вітлінський, Г.В. Мельник [6] та інших. Однак подальших теоретичних опрацювань потребу-

ють питання підвищення її ефективності, вдосконалення інструментів та механізмів її організації.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є розробка таких шляхів удосконалення логістичної підсистеми електронної торгівлі підприємства, які б дозволили підвищити ефективність електронної торгівлі підприємства зокрема, та ефективність підприємства електронної торгівлі в цілому.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У ході дослідження та діагностики підсистеми логістики електронної торгівлі підприємств України було виявлено перелік певних процесів здійснення закупівельної, транспортної, фінансової, інформаційної логістики та логістики розподілу, складування та запасів, що потребують модифікації.

На рисунку 2 наочно відображено запропоновані напрями удосконалення логістичної підсистеми електронної торгівлі підприємств.

Згідно з рисунком 1, з метою підвищення результативності закупівельної логістики підприємств ЕТ враховуючи ключові проблеми процесу закупівель, зокрема недостатність контролю, що призводить до невідповідності стратегічних цілей підприємства ЕТ та його вит-

Рис. 1. Етапи закупівельної логістики підприємства ЕТ

рат; відсутність чітких механізмів контролю за визначенням потреб споживачів у товарах, їх ініціюванням та здійсненням закупівель, що унеможливує прийняття своєчасного коректного управлінського рішення; відсутність певного порядку щодо формування плану закупівель, що спричиняє додаткову закупівлю товарів, які не були заплановані; розгалужена система погодження закупівель, що збільшує витрати підприємства ЕТ та не дозволяє отримати, зекономити власні грошові кошти за рахунок масштабів закупівлі; запропоновано скорегувати певні бізнес-процеси закупівель товарів підприємством ЕТ, що дозволять знизити операційні витрати, сформувані дієву систему моніторингу та контролю, стандартизувати процес закупівель, побудувати взаємовигідні відносини з виробниками і/або посередниками, та збільшити швидкість наповнення асортименту товарами, що затребувані на ринку. Удосконалення етапів закупівельної логістики підприємств ЕТ за рахунок модифікації їх складових бізнес-процесів наведено на рисунку 1.

Планування закупівельної логістики передбачає детальне обґрунтування кількості необхідного товару, що потребує підприємство ЕТ, а також посилення відповідальності працівників відділу логістики підприємства ЕТ за виконання функціональних обов'язків.

Складовими бізнес-процесу ініціювання закупівель запропоновано вважати перевірку доцільності закупівель, розробку системи попередження строків закупівель та централізацію процесу закупівель. Перевірка доцільності закупівель товарів підприємством ЕТ можлива шляхом впровадження механізму актуалізації потреб онлайн-покупців та проведення регулярного моніторингу ступеню задоволеності покупців товарним асортиментом. Механізм актуалізації потреб онлайн-покупців товарів підприємства ЕТ повинен забезпечувати ефективно управління закупівлею товарів з урахуванням тенденцій суттєвих змін в уподобаннях споживачів відносно різних товарних груп та, відповідно до чого, вносити певні корективи до поточного плану закупівель.

Головна мета розробки системи попередження строків закупівель на підприємстві ЕТ полягає у стандартизації строків закупівель та впровадженні дієвого контролю бізнес-процесу, зокрема здійснення контро-

лю за термінами ініціювання закупівель (рис. 3), оцінка якості закупівель. Централізація процесу закупівель товарів на підприємстві ЕТ передбачає здійснення процедури дроблення закупівель, а саме закупівлю товарів масового вжитку, що мають стандартні універсальні ринкові характеристики, виробниками або дистриб'юторами яких виступає необмежена кількість підприємств; товарів — виробниками або дистриб'юторами яких виступає обмежено коло підприємств, а також закупівлю товарів, що здійснюється одноразово за нагальної потреби для забезпечення безперервної операційної діяльності підприємства ЕТ.

Перевагами централізації логістичних бізнес-процесів закупівель товарів за рахунок дроблення виступають: економія на ціні закупівлі за рахунок масштабу; скорочення адміністративних витрат за рахунок зниження кількості процедур закупівель; зниження ризику низької якості товарів; забезпечення керованості бізнес-процесу. Оптимальний вибір постачальника товарів для підприємства ЕТ можливий за умови формування бази постачальників товарів, єдиного центру прийняття рішень та здійсненні категоризації закупівель. Єдиний центр прийняття рішень закупівельної логістики передбачає впровадження оптимальної системи прийняття рішень за даними бази постачальників. Категоризація закупівель здійснюється з метою аналізу ринкових уподобань покупців, вибору стратегії закупівлі, визначення критичних, для діяльності підприємства ЕТ, товарів та здійснення безпосереднього контролю за дробленням закупівель.

Договірна робота у рамках закупівельної логістичної діяльності передбачає розробку бази даних типових договорів підприємства ЕТ з постачальниками товарів, що включає бази типових договорів для спрощення та стандартизації процедури закупівлі, а також бази специфікацій; та посилення впливу підприємства ЕТ у процесі закупівель завдяки перегляду та перерозподілу ролей у процесі проведення закупок, тобто передача підприємству ЕТ усіх функцій щодо супроводження закупівель після вибору постачальника.

Заклучний етап закупівельної логістики діагностика та контроль складається з діагностики політики закупівель, оцінки якості закупівель та автоматизації про-

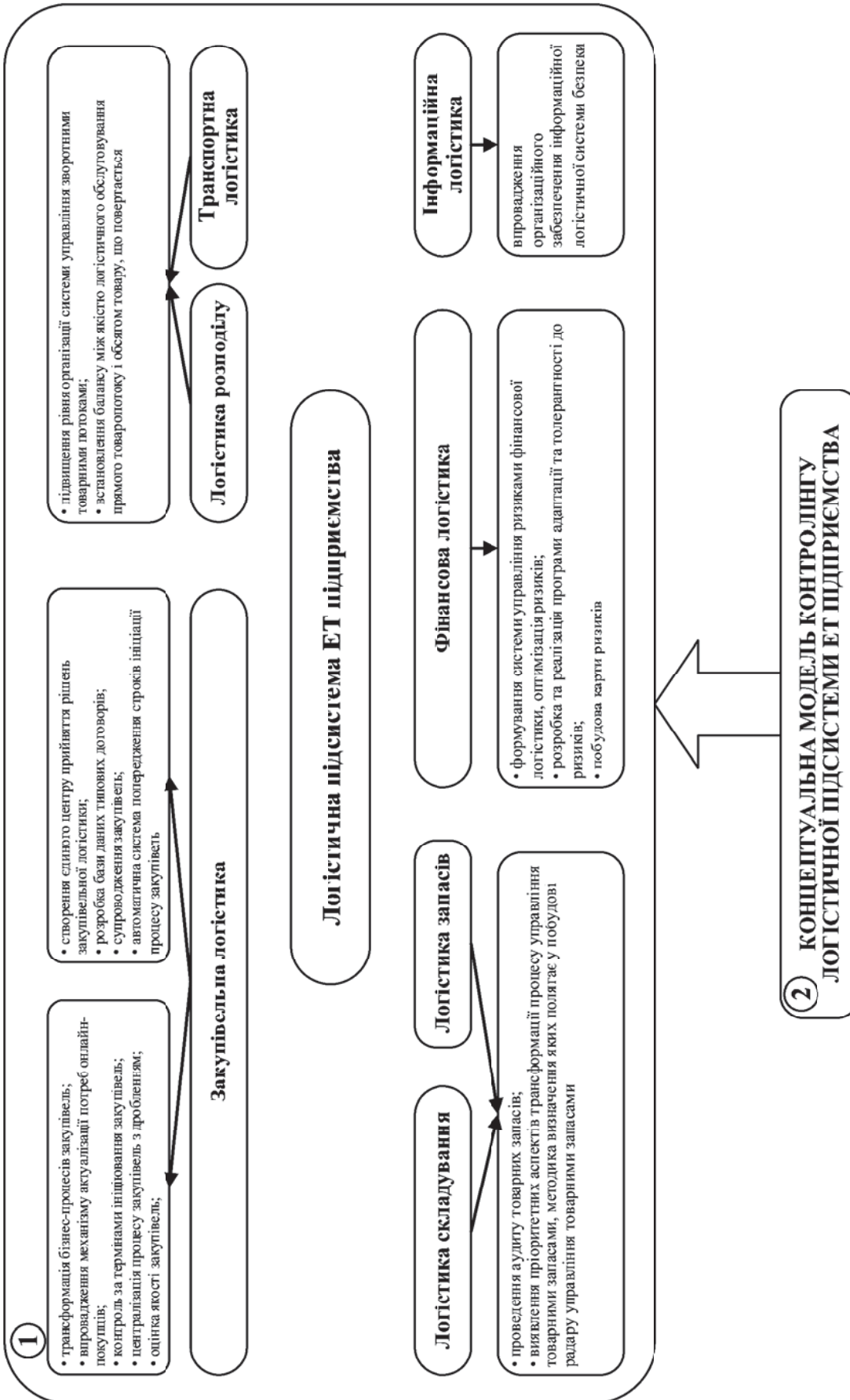

Рис. 2. Напрями удосконалення логістичної підсистеми ЕТ підприємства

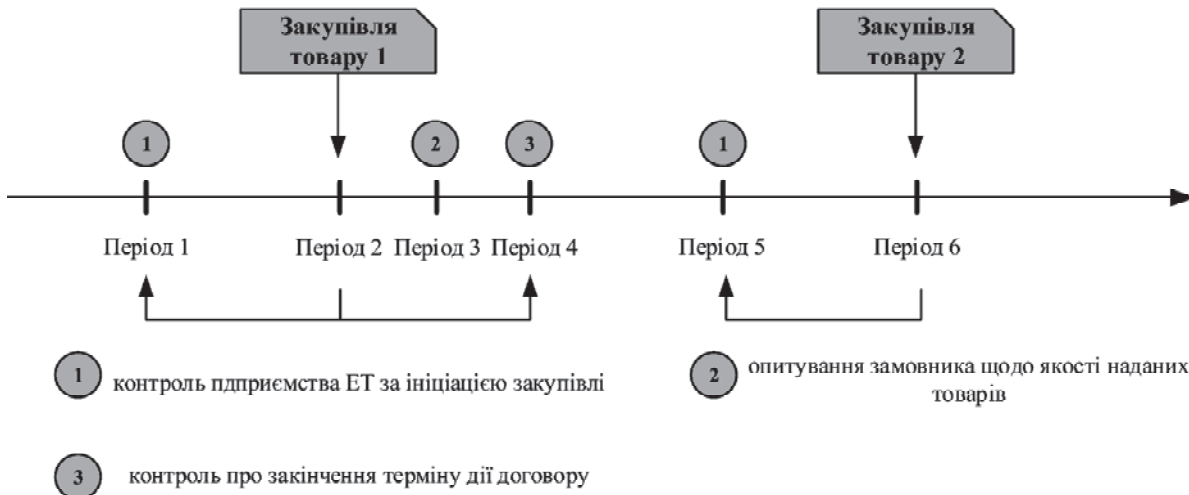

Рис. 3. Процес контролю за термінами ініціювання закупівлі

цесів закупівельної логістики. Політика закупівель синхронізується з загальною стратегією ЕТ підприємства тобто відбувається консолідація існуючих процедур та інструкцій щодо здійснення закупівель.

Оцінка якості закупівельної логістики передбачає впровадження механізму отримання інформації щодо якості товарів від кінцевих покупців, врахування її при проведенні наступних закупівельних операцій, застосування санкцій до постачальників. Вона здійснюється за допомогою використання інструментів онлайн-опитування, анкетування за такими критеріями: якість товару, відповідність товару специфікації, виконання строків та інших умов контракту чи договору. Результати оцінки якості закупівельної логістики документуються та використовуються при управлінні портфелем постачальників.

Впровадження автоматичної системи попередження строків ініціації процесу закупівель підвищить контроль за дотриманням строків, необхідних на проведення закупівель та суттєво зменшить можливість несвоєчасного надходження товару на підприємство ЕТ. Миттєві та регулярні опитування кінцевих покупців товарів сприятимуть підвищенню якості та можливості вибору кращого постачальника. Розробка спеціального програмного забезпечення для автоматизації процесів закупівельної логістики у відповідності до специфіки діяльності підприємства ЕТ дозволить обґрунтовано приймати управлінські рішення.

ВИСНОВКИ

Таким чином, напрями удосконалення логістичної підсистеми електронної торгівлі підприємства полягають насамперед в оптимізації змісту кожного з етапів закупівельної логістики. Одним з ключових елементів такої оптимізації є централізація логістичних бізнес-процесів, якої можна досягти зокрема за рахунок процесу контролю за термінами ініціювання закупівлі.

Література:

1. Антоненко О.М. Формування систем електронної торгівлі і логістика: теорія та практика організації / О.М. Антоненко, І.П. Міщук, О.О. Хамула // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". — 2012. — № 749. — С. 349—356.

2. Чернописька Н.В. Логістика електронної комерції: стан та перспективи розвитку в Україні / Н.В. Чернописька, О.В. Солодка // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". — 2007. — № 594: Логістика. — С. 490—495.

3. Гринів Н.Т. Логістика електронної торгівлі в Україні / Н.Т. Гринів, М.В. Кіндій, М.М. Мага. — Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". — 2010. — № 690. — С. 576—579.

4. Валькова Н.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій та впровадження електронної логістики на промислових підприємствах / Н.В. Валькова // Економіка: реалії часу. — 2013. — № 4 (9). — С. 155—160.

5. Скіцько В.І. Моделювання логістичних процесів повернення товарів у сфері е-комерції / В.І. Скіцько, Ю.В. Ігнатова // Проблеми економіки. — 2015. — № 3. — С. 352—358.

6. Вітлінський В. В. Моделювання збутової електронної логістичної підсистеми з використанням нечіткої мережі Петрі / В.В. Вітлінський, Г.В. Мельник, В.І. Скіцько // Бізнесінформ. — 2014. — № 8. — С. 82—87.

References:

1. Antonenko, O. M. Mischuk, I. P. Khamula, O. O. (2012), "The development of systems of e-trade and the logistics: the theory and the practice", *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika"*, vol. 749 *Lohistyka*, pp. 349—356.

2. Chornopys'ka, N. V. Solodka, O. V. (2007), "The logistics of the e-commerce: the current state and the development perspectives in Ukraine", *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika"*, vol. 594, pp. 490—495.

3. Hryniv, N. T. Kindij, M. V. Maha, M. M. (2010), "The logistics of the e-trade in Ukraine", *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika"*, vol. 690, pp. 576—580.

4. Val'kova, N. V. (2013), "The use of information and communication technologies and implementation of electronic logistics in the plant facilities", *Ekonomika: realii chasu*, vol. 4 (9), pp. 155—160.

5. Skits'ko, V. I. Ihnatova, Yu. V. (2015) "The simulation of the logistic processes of returning the goods in the field of e-commerce", *Problemy ekonomiky*, vol. 3, pp. 352—358.

6. Vitlins'kyj, V. V. Mel'nyk, H. V. Skits'ko, V. I. (2014), "The simulation of electronic sales logistic subsystem applying Petri fuzzy net", *Biznesinform*, vol. 8, pp. 82—87. *Стаття надійшла до редакції 26.05.2016 р.*